

Aan:
de voorzitter en leden van
provinciale staten van Drenthe

Assen, 22 maart 2007
Ons kenmerk 12/5.6/2007003263
Behandeld door mevrouw A.A. Bosch (0592) 36 54 11
Onderwerp: Onderzoek leven en wonen in Drenthe

Geachte voorzitter/leden,

Hierbij ontvangt u het rapport Het leven en wonen in Drenthe, 't kon minder. Het onderzoek is in opdracht van ons in 2006 uitgevoerd door het Onderzoeksbureau Cultuur, Welzijn en Zorg.

De twee belangrijkste onderzoeksvragen zijn:

1. wat zijn de sterke punten van het leven en wonen in Drenthe?
2. waarin onderscheidt Drenthe zich op positieve wijze als leef- en woonprovincie en kan zij zich in de toekomst nog nadrukkelijker onderscheiden van andere provincies?

De onderzoeksvragen zijn door middel van een vragenlijst voorgelegd aan het Drents Panel. Dit panel is een representatieve afspiegeling van de Drentse bevolking van 12 jaar en ouder. In dit onderzoek zijn door het onderzoeksbureau 1.697 Drenten a-select benaderd.

De belangrijkste uitkomsten zijn voor ons:

- het duidelijk benoemen van de kernkwaliteiten van Drenthe als leef- en woonprovincie. Als de meest positieve en onderscheidende punten van wonen en leven komen rust, ruimte en natuur naar voren. Kwaliteiten die vaak al genoemd werden maar in dit onderzoek een overduidelijke bevestiging krijgen.
In de verschillende leeftijdsgroepen (12-29 jaar; 30-49 jaar; 50-64 jaar; 65+) komt daarnaast als meest aantrekkelijke leef- en woonkwaliteit "het karakter van de Drentse inwoners" met grote sprong bovenaan: het gaat dan om antwoorden als vriendelijk, sociaal, nuchter, gemoedelijk en gastvrij;
- Drentse burgers stellen veel eisen aan hun leef- en woonomgeving. Een of enkele aspecten zijn niet bepalend voor het totaaloordeel van de Drentse burgers. Integendeel, veel leef- en woonaspecten zijn heel belangrijk voor de Drentse burger. Daar komt nog bij dat de afzonderlijke woon- en leefaspecten waarop

Drenthe goed scoort ook nog eens de aspecten zijn die (heel) belangrijk worden gevonden. In het totaal van de leef- en woonaspecten scoort Drenthe uniek hoog (Drenthe scoort een 8 terwijl het referentiecijfer voor Nederland een 6,5 is);

- er moet aandacht zijn voor die leef- en woonaspecten waarop Drenthe nu laag scoort. Bijvoorbeeld voorzieningen voor jeugd, banen/vacatures en openbaar vervoer;
- de uitkomsten van het onderzoek kunnen dienen als bouwstenen, discussiepunten voor ontwikkelingen op diverse terreinen.

Wij hopen u op deze manier voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n):
jd/coll.

Aan: Gedeputeerde Staten van Drenthe
Postbus 122
9400 AC ASSEN

Assen, februari 2007
Ons kenmerk: 07.017/32000128.03/SW/EL/HL
Behandeld door: drs. E. Lange (0592) 365943
Onderwerp: aanbieding onderzoeksrapport 'Wonen en leven in
Drenthe, 't kon minder'

Geacht College van Gedeputeerde Staten van Drenthe,

Met genoegen bieden wij u het rapport '*Wonen en leven in Drenthe, 't kon minder*' aan. Het rapport doet verslag van een onderzoek naar het onderscheidend karakter van leven en wonen in de provincie Drenthe. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van het onderzoeksprogramma 2006 in opdracht van Gedeputeerde Staten.

Naast een Begeleidingsbrief van het OCWZ, die u 'in een oogopslag' de belangrijkste kenmerken van het onderzoek laat zien, laten we het rapport vergezeld gaan van een beleidsbrief van de productgroep Cultuur en Welzijn over de uitkomsten van dit onderzoek. We hopen dat de resultaten van het onderzoek u kunnen ondersteunen bij de verdere vormgeving en inhoud van uw beleid.

Hoogachtend,

Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg

prof. dr. S. Waslander,
voorzitter

drs. E. Lange,
beleidsonderzoeker

i.a.a. Commissie CW van Provinciale Staten

Begeleidingsbrief

Naam en titel onderzoek

Leven en wonen in Drenthe, 't kon minder

Inhoudelijk opdrachtgever

Gedeputeerde Staten van Drenthe

Aanleiding/onderzoeksvraag/relatie met beleid

Onder andere vanuit de regierol die de provincie op het gebied van wonen heeft, is de provincie Drenthe geïnteresseerd in het onderscheidend karakter van de leef- en woonprovincie Drenthe. Het onderzoeksbureau CWZ is daarom gevraagd in kaart te brengen welke ideeën en meningen Drenten over hun eigen leef- en woonprovincie hebben.

Gegevensverzameling

Het Drents Panel –een representatief panel van een grote groep Drentse burgers van 12 t/m 94 jaar – is gevraagd naar de waardering van leef- en woonaspecten binnen Drenthe. Ook is gevraagd naar het onderscheidend karakter en de mogelijkheid waarop Drenthe zich nadrukkelijker kan onderscheiden als leef- en woonprovincie.

Conclusies

Naast de bekende kwaliteiten van Drenthe is de meest in het oog springende kwaliteit het totaalplaatje van leef- en woonaspecten dat Drenthe haar burgers biedt. Drentse burgers stellen veel verschillende eisen aan hun leef- en woonomgeving. En hiermee scoort Drenthe goed. De provincie Drenthe krijgt als rapportcijfer voor het complete plaatje van leven en wonen dan ook een 8, terwijl het referentiecijfer voor Nederland maar net een voldoende is. Een andere 'geheime' kracht van Drenthe is -volgens de bewoners - de gemoedelijke aard of het karakter van de bevolking. Gevraagd naar de mogelijkheden waarmee de provincie zich nadrukkelijker kan onderscheiden, antwoorden veel Drenten dat dit niet nodig is. Ze zien liever geen intocht van niet-Drenten op gang komen. Een andere grote groep Drenten pleit voor een investering in openbaar vervoer en het aanbod van werk. Ook zijn verschillende originele ideeën aangedragen als kans waarop Drenthe zich kan onderscheiden.

Bijzonderheden

Geen

Nadere informatie is in te winnen bij:

drs. E. Lange

LEVEN EN WONEN IN DRENTHE

't kon minder

Colofon:

Onderzoek en rapportage: drs. E. Lange
Met medewerking van: H. Plat-Lieben
Uitgave: Provincie Drenthe
Bestuurscommissie OCWZ
Postbus 122
9400 AC Assen

Kenmerk: 06.071/32000128.03/EL/HL
Datum: februari 2007

Auteursrecht voorbehouden.

© Copyright 2007, Bestuurscommissie OCWZ

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij de Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg van de provincie Drenthe. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. Vermenigvuldiging en/of publicatie in een andere vorm dan deze uitgave is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de Bestuurscommissie OCWZ.

Inhoud

	pagina
Samenvatting	5
1. Inleiding en methode	7
1.1 Inleiding	7
1.2 Methode	8
1.3 Leeswijzer	10
2. De Drentse score op leef- en woonaspecten	11
2.1 Drentse leef- en woonkwaliteiten volgens de Drent	11
2.2 De Drentse score volgens de Drentse doelgroepen	14
2.3 Conclusie	17
3. Belangrijkste punten voor aangenaam wonen en leven	19
3.1 Belangrijke leef- en woonaspecten volgens de Drent	19
3.2 Belangrijkste leef- en woonaspecten volgens de Drentse doelgroepen	21
3.3 Conclusie	25
4. Waardering van Drentse leef- en woonkwaliteiten	27
5. Rapportcijfer leef- en woonprovincie Drenthe	29
5.1 Rapportcijfers leef- en woonprovincie Drenthe volgens ‘de doorsnee Drent’	29
5.2 Rapportcijfers leef- en woonprovincie Drenthe volgen de Drentse doelgroepen	30
6. Drenthe als onderscheidende leef- en woonprovincie	33
6.1 Onderscheidend vermogen van Drenthe	33
6.2 Onderscheidingsmogelijkheden Drenthe	34
Eindconclusie	37
Literatuurlijst	39

Bijlagen:**41**

1. Responsoverzicht
2. Betrouwbaarheid, nauwkeurigheid en representativiteit van de gegevens
3. Meest aantrekkelijke/onderscheidende aspecten van wonen en leven in Drenthe, naar leeftijdscategorie
4. Meest onbekende, ondergewaardeerde kwaliteiten van de leef- en woonprovincie Drenthe, naar leeftijdscategorie
5. Ideeënlijst met onderscheidende mogelijkheden voor leef- en woonprovincie Drenthe

Samenvatting

Achtergrond en onderzoeksvraag

De provincie Drenthe heeft op het gebied van wonen en volkshuisvesting met name een rol als regisseur en wil deze graag versterken. Vanuit deze regierol is men geïnteresseerd om het woongebied Drenthe eens vanuit een andere invalshoek te bekijken.

Namelijk meer gericht op de kwaliteiten van een groot leef- en woongebied en minder gericht op de kwantitatieve afstemming van de woningvoorraad op lokaal/regionaal niveau. In opdracht van Gedeputeerde Staten van Drenthe heeft het Onderzoeksbureau CWZ onderzoek gedaan naar de karakteristieken waarmee Drenthe zich positief onderscheidt en zich meer kan onderscheiden als woon- en leefprovincie. Het gaat hierbij om de mening van de Drentse burger inclusief de mening van verschillende specifieke bevolkingsgroepen zoals de groeiende groep ouderen.

De vraagstelling bestaat uit twee delen, namelijk:

- *Wat zijn de sterke punten van wonen en leven in de provincie Drenthe?*
- *Waarin onderscheidt Drenthe zich op positieve wijze als woon- en leefprovincie en kan Drenthe zich (in de toekomst) nadrukkelijker onderscheiden van andere provincies?*

Methode en instrument

Om antwoord te krijgen op de onderzoeksvraag is het Drents Panel een vragenlijst voorgelegd over de sterke punten en het onderscheidend karakter van Drenthe. Deze vragenlijst was deels inventariserend en deels explorerend (open vragen) van aard. Het Drents Panel is een representatieve afspiegeling van de Drentse bevolking van 12 jaar en ouder. De deelnemers aan het panel konden schriftelijk of via internet reageren.

De uitkomsten van het onderzoek:

Wat zijn de sterke punten van wonen in de provincie Drenthe en wat zijn deze volgens de Drentse doelgroepen?

De sterke woonaspecten van Drenthe hangen grotendeels samen met een lagere dichtheid van de bevolking en met de inrichting van het gebied. Het gaat dan om de bekende rust, ruimte en natuur en aspecten die hiermee samenhangen (ontbreken files e.d.).

De hoogst genoteerde Drentse kwaliteiten zijn:

- het ontbreken van files (95% geeft Drenthe een hogere waardering dan het referentiekader Nederland);

- rust/stilte (93% geeft Drenthe een hogere waardering);
- groen/natuur/landelijke omgeving (90% geeft Drenthe een hogere waardering);
- ruimte (89% geeft Drenthe een hogere waardering).

De meest in het oog springende uitkomst is echter het totaalplaatje. Uit de resultaten blijkt dat Drentse burgers veel eisen stellen aan hun woon- en leefomgeving. Het is niet zo dat één of slechts een paar woonaspecten bepalend zijn voor het totaaloordeel. In tegendeel, veel leef- en woonaspecten zijn (heel) belangrijk voor de Drentse burger. En hiermee scoort Drenthe goed! De provincie Drenthe krijgt als rapportcijfer voor wonen en leven een 8, terwijl het referentiecijfer voor Nederland maar net een voldoende is. Daar komt bij dat de afzonderlijke woon- en leefaspecten waarop Drenthe goed scoort ook nog eens de aspecten zijn die (heel) belangrijk worden gevonden.

Eén van de belangrijke doelgroepen van het provinciaal beleid, namelijk de groep ouderen blijkt over veel woon- en leefaspecten, waaronder de ouderenvoorzieningen, positiever te zijn dan de andere Drenten. Ook de groep Drenten met een lage opleiding is over veel zaken positief. De regio waarin men binnen Drenthe woont of de mate van binding dat men met Drenthe heeft, zorgt niet voor grote verschillen in mening.

Waarin onderscheidt Drenthe zich op positieve wijze als woonprovincie en kan Drenthe zich volgens de bewoners (in de toekomst) nadrukkelijker onderscheiden van andere provincies?

De meest positieve en onderscheidende punten van wonen in Drenthe zijn drie bekende kwaliteiten: rust, ruimte en natuur. Daarnaast wordt opvallend vaak de ‘gemoedelijke’ aard van de Drent genoemd als kwaliteit. Helemaal wanneer gevraagd wordt naar de minder bekende, ‘geheime’ positieve leefaspecten van Drenthe staat het karakter of de aard van de Drent verrassend met stip bovenaan. Dit is ook één van de redenen waarom op de vraag “hoe Drenthe zich beter kan onderscheiden als woonprovincie?”, heel vaak is gereageerd om dit vooral niet te doen. Veel Drenten zouden graag zien dat - wellicht in strijd met hun gemoedelijke karakter - Drenthe niet wordt overspoeld met niet-Drenten of “westerlingen”. Om er voor te zorgen dat Drenthe zich als woonprovincie nadrukkelijker kan onderscheiden is volgens een grote groep Drenten een investering in openbaar vervoer en werkaanbod een belangrijke vereiste. Daarnaast is een deel van de panelleden met ideeën gekomen waarmee Drenthe zich in de toekomst kan onderscheiden. Ondanks dat veel ideeën niet nieuw zijn of ingaan op huidige minpunten is er een groot aantal originele ideeën geopperd. Er hoeft slechts één idee tussen te zitten dat nieuwe kansen biedt. Voor veel Drenten zal het echter niet hoeven.

1. Inleiding en methode

1.1 Inleiding

Achtergrond

Bij de inrichting van woongebieden ging het in Nederland lange tijd om de vraag hoe er beleids- en planmatig moest worden omgegaan met een tekort aan woningen: de kwantitatieve benadering. Leefstijlenonderzoek¹ is een ander type onderzoek van de laatste jaren waarbij de vraagzijde van de woningmarkt als uitgangspunt wordt genomen voor de inrichting van een woongebied. Groepen burgers worden van elkaar onderscheiden op basis van het groepskenmerk 'levensopvatting'. In beide typen onderzoek speelt de woningvoorraad een centrale rol. Een derde type dat bij aanpassingen van bestaande woongebieden veel wordt gebruikt betreft de leefbaarheidsonderzoeken.

Alle drie de typen onderzoek hebben met elkaar gemeen dat de uitgangspunten veelal op lokaal of regionaal niveau liggen en dat de woningvoorraad een belangrijke rol inneemt. Binnen de provincie Drenthe is men echter geïnteresseerd om het woongebied Drenthe ook eens vanuit een andere invalshoek te bekijken. Dus meer gericht op de kwaliteiten van een groot woon- en leefgebied en minder gericht op de kwantitatieve afstemming van de woningvoorraad op lokaal/regionaal niveau. Dit is een verschil met de hierboven vermelde typen.

Aanleiding

De provincie Drenthe heeft op het gebied van wonen en volkshuisvesting met name een rol als regisseur en wil deze graag versterken. Zo geven het Provinciaal Omgevingsplan en de Beleidsnota Wonen beleidskaders aan die een directe invloed hebben op het gemeentelijk woonbeleid. Om de regierol goed uit te kunnen oefenen heeft de provincie behoefte aan informatie op het gebied van wonen. De provincie ontbreekt het met name aan kwalitatieve informatie over het onderscheidende karakter van Drenthe als woonprovincie.

Waarin onderscheidt een hele regio (in dit geval de provincie Drenthe) zich op positieve wijze van andere regio's of waarin kan de regio zich onderscheiden? Zowel het antwoord op deze vraag van de 'gemiddelde Drent' als van specifieke bevolkingsgroepen (bijvoorbeeld ouderen) is in dit kader relevant. Deze werkwijze sluit goed aan bij één van de uitgangspunten in het Provinciaal Omgevingsplan (POP, 2004) waarin wordt gesteld dat wijzigingen van de ruimtelijke inrichting primair worden gebaseerd op de wensen van en het draagvlak bij de bewoners.

¹ Zie onder andere het themanummer 'Leefstijlen' van S&RO (Stedebouw&Ruimtelijke Ordening), Nirov, 06/2002.

Doel- en vraagstelling

Het doel van het onderzoek is inzicht krijgen in karakteristieken waarmee Drenthe zich volgens haar eigen burgers als woon- en leefprovincie positief onderscheidt en kan onderscheiden ten opzichte van elders in het land. Het kan hierbij gaan om kenmerken van woningen, de woon- of leefomgeving of de gehele provincie die de rol van de provincie Drenthe als woon- en leefprovincie kunnen profileren. Ook het inzicht in de meningen van de verschillende specifieke bevolkingsgroepen zoals de groeiende groep ouderen (en daarmee een groep met een groeiende hulpvraag) is gewenst.

De vraagstelling bestaat uit twee delen. Eén beschrijvend deel (vraagstelling A en B) en een explorerend deel (vraagstelling C).

Beschrijvend

- A. Wat zijn de sterke punten van leven en wonen in de provincie Drenthe?
- B. Wat zijn de sterke punten van leven en wonen in de provincie Drenthe volgens de verschillende bevolkingsgroepen (onderscheid naar leeftijd, regio, opleiding).

Explorerend

- C. Waarin onderscheidt Drenthe zich op positieve wijze als leef- en woonprovincie en kan Drenthe zich (in de toekomst) nadrukkelijker onderscheiden van andere provincies?

Volgens het Ministerie van VROM (Primos Prognose 2005) is het de verwachting dat het aantal 65+ers in dertig jaar tijd in Nederland is verdubbeld. Dit pleit met name voor een goed inzicht in de mening van de groep ouderen.

Met name bij het tweede deel van vraagstelling C is het van belang om te realiseren dat het inherent is aan de aard van deze vraag dat het niet zozeer om het aantal ideeën gaat maar meer om de kwaliteit of originaliteit ervan. Eén goed idee kan meer opleveren dan honderd andere ideeën.

1.2 Methode

Begrippen

Wonen in Drenthe

Onder wonen in Drenthe worden alle mogelijke vormen van wonen beschouwd. Het kan bijvoorbeeld gaan om het bewonen van recreatiewoningen, het bewonen van een tweede woning, het wonen in een verzorgingstehuis of gewoon in een eigen huis.

Waar in het onderzoeksvoorstel wordt gesproken over **sterke punten van wonen** worden deze termen in brede zin bedoeld, inclusief aspecten van de woon- of leefomgeving. De

termen **woonomgeving en leefomgeving** worden in het onderzoeksvorstel beiden gebruikt. Deze twee termen overlappen elkaar grotendeels. Inhoudelijk wordt in dit onderzoek dan ook geen onderscheid gemaakt tussen beide termen. Deze kijk op de woonomgeving sluit aan bij de Beleidsnota Wonen Drenthe (2001) waarin de provincie aangeeft meer nadruk te willen geven aan woonkwaliteit in brede zin. Expliciet kan het dan bijvoorbeeld gaan over voorzieningen of karakteristieken op het gebied van (ver)bouwmogelijkheden, ouderenhuisvesting, woningprijzen, woningaanbod, ouderenzorg, overige zorg (huisarts, tandarts, fysiotherapeut), recreatie, onderwijs, winkels, cultuur, ruimte, files, groen/-natuur, rust/stilte, veiligheid, buurtbewoners, gemoedelijkheid, sociale contacten, openbaar vervoer, speelmogelijkheden, ziekenhuizen. Echter ook andere ideeën, die door Drentse bewoners als positief kenmerk van wonen in Drenthe worden gezien, tellen mee.

Daarnaast worden niet alleen de sterke punten geïnventariseerd, maar wordt ook gevraagd naar de waarde / het belang van deze sterke punten. Op deze manier ontstaat een overzicht van de sterke punten en de waarde / het belang die/dat hieraan wordt gehecht door verschillende Drentse bevolkingsgroepen.

Doelgroepen

In de rapportage wordt onderscheid gemaakt naar verschillende **bevolkingsgroepen**. Er wordt gerapporteerd over de Drentse bevolking als totaal (vanaf 12 jaar) maar ook naar de verschillende leeftijdsklassen (van 12 t/m 29 jaar, 30 t/m 49 jaar, 50 t/m 64 jaar en 65 jaar en ouder), regio's² (zuidoost, zuidwest, midden en het noorden van Drenthe) en opleidingsklassen (laag, midden en hoog opgeleid). Daarnaast is er ook een achtergrondkenmerk dat de 'binding' met Drenthe aangeeft. Het gaat om de vraag 'hoe lang een persoon al in Drenthe woont', 'waar deze persoon werkt', 'waar de meeste vrienden en familie van deze persoon wonen', en 'waar hij of zij recreëert of uitgaat'. Voor de laatste 3 vragen geldt dat wordt gekeken of de persoon het antwoord 'Drenthe' of 'buiten Drenthe' heeft gegeven. Voor het welzijns- en wonenbeleid is een aantal van deze bevolkingsgroepen doelgroep van beleid (bijvoorbeeld: ouderen, laag opgeleiden). Voor de volledigheid worden telkens de cijfers van alle bevolkingsgroepen die op basis van leeftijd, regio, opleiding en binding van elkaar worden onderscheiden, gepresenteerd.

Methode en instrument

De voorgaande onderzoeksvragen worden beantwoord door gebruik te maken van vragenlijstonderzoek, dat zowel explorerend als inventariserend van aard is. Explorerend wil zeggen dat respondenten de mogelijkheid wordt gegeven om genuanceerde, vrije, open

² Zuidoost Drenthe: gemeenten Emmen, Borger-Odoorn en Coevorden. Zuidwest Drenthe: gemeenten Hogeveen, Meppel, Westerveld en De Wolden. Regio midden Drenthe: gemeenten Midden-Drenthe, Assen, Aa en Hunze. Regio noord Drenthe: gemeenten Noordenveld en Tynaarlo.

antwoorden te geven. Deze vragenlijst is onder een brede groep representatieve burgers afgenomen.

Het Drents Panel wordt als instrument ingezet om de mening van de Drentse bevolking te peilen. Het Drents Panel bestaat uit een grote groep a-select gekozen Drentse burgers van 12 jaar en ouder die een representatieve en betrouwbare afspiegeling vormt van de Drentse samenleving. Met behulp van het Drents Panel kunnen ook op doelgroepniveau (naar leeftijd, regio, opleiding) resultaten worden weergegeven. In bijlage 1 vindt u meer informatie over de onderzoeksgroep.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 is onder meer ingegaan op de achtergrond van het onderzoek, de aanleiding tot het onderzoek en de doel- en vraagstelling die naar aanleiding hiervan is geformuleerd. Het tweede deel van hoofdstuk 1 behandelt de methodische verantwoording van het onderzoek.

Vanaf hoofdstuk 2 beginnen de resultaten. Hoofdstuk 2 t/m 5 liggen ten grondslag aan de beantwoording van vraagstelling A en B. Hoofdstuk 6 dient voor de beantwoording van de explorerende vraagstelling C.

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de score van Drenthe op een groot aantal verschillende woon- en leefaspecten. Er wordt een 'Drents-brede' analyse gemaakt en een analyse voor de verschillende doelgroepen.

Vervolgens worden in hoofdstuk 3 aan de hand van dezelfde lijst woonaspecten weergegeven hoe belangrijk al die aspecten van hoofdstuk 2 zijn. Ook dit wordt weer gedaan voor heel Drenthe en voor de doelgroepen afzonderlijk.

Hoofdstuk 4 geeft weer of de woonkwaliteiten van Drenthe ook de aspecten zijn die belangrijk worden gevonden. Hierbij wordt dus een koppeling gelegd tussen de twee voorgaande hoofdstukken.

Om naast de waarderingen op het niveau van leefaspecten ook te komen tot een algemeen, totaal oordeel over de woon- en leefprovincie Drenthe wordt in hoofdstuk 5 gevraagd naar een algemeen rapportcijfer voor wonen en leven in Drenthe. Ook hier wordt weer onderscheid gemaakt naar de verschillende Drentse bevolkingsgroepen.

In het zesde hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag, waarin Drenthe zich op positieve wijze als woonprovincie onderscheidt en hoe Drenthe zich (nog) nadrukkelijker kan onderscheiden van andere provincies (vraagstelling C).

Het rapport wordt afgesloten met een conclusie.

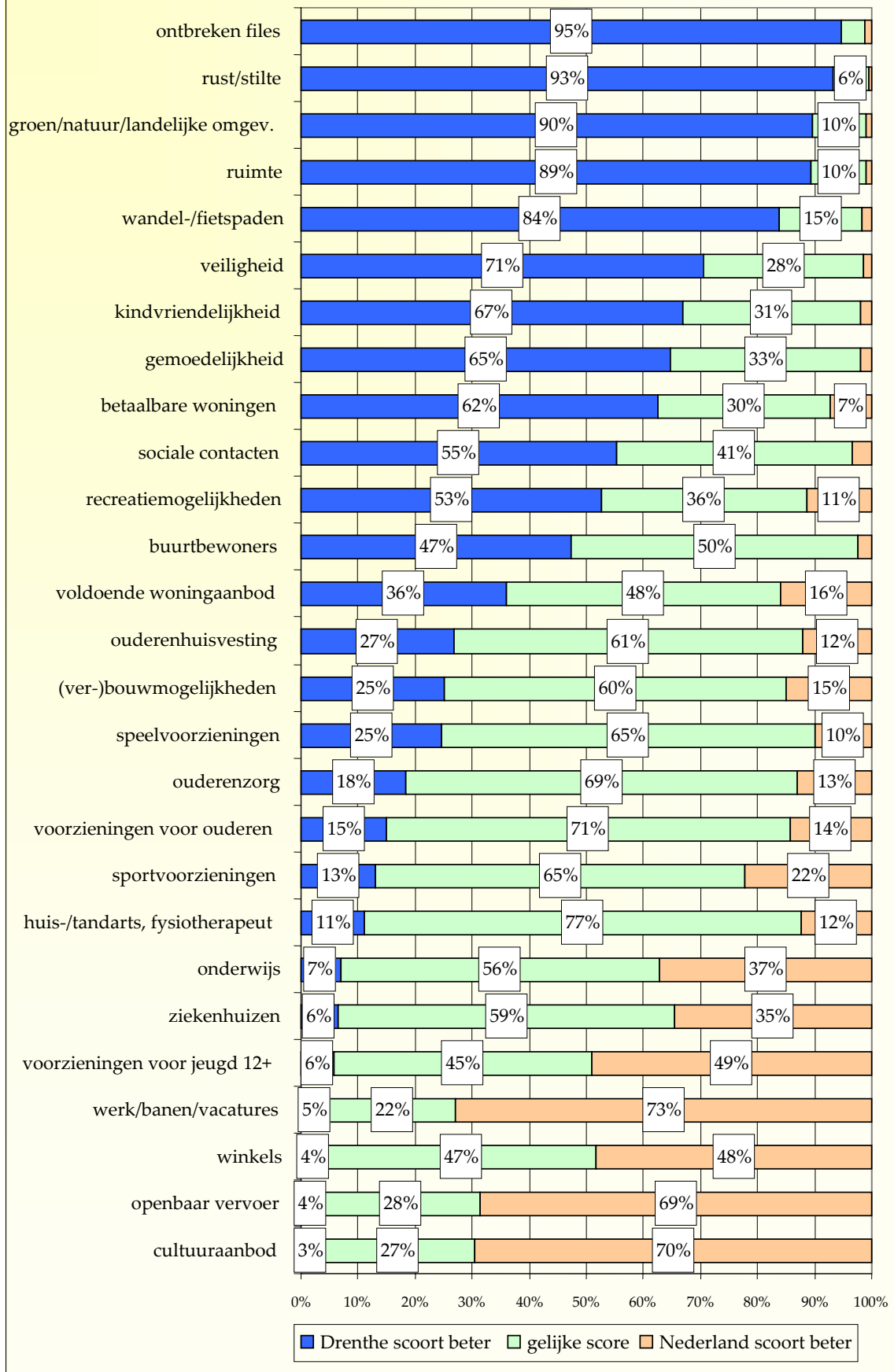
2. De Drentse score op leef- en woonaspecten

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de woonprovincie Drenthe wordt beoordeeld op een groot aantal verschillende leef- en woonaspecten. Eerst wordt een provinciebrede analyse gemaakt, daarna wordt ingegaan op de Drentse doelgroepen.

2.1 Drentse leef- en woonkwaliteiten volgens de Drent

In deze paragraaf wordt gekeken naar de score van Drenthe op een lijst van 27 verschillende woon- en leefkenmerken. De score wordt vergeleken met de score voor het Nederlands gemiddelde. Het is duidelijk dat binnen 'het Nederlands gemiddelde' grote variatie bestaat in de kwaliteit en de waardering van leef- en woonkenmerken. Zo verschilt Limburg bijvoorbeeld in vele opzichten sterk van de Randstad. De vergelijking zegt dan ook niet zo veel over de score of de waardering voor Nederland maar wel over de waardering van deze aspecten binnen Drenthe. In de figuur op de volgende pagina is de score grafisch weergegeven. Bovenaan in de figuur staan de woon- of leefaspecten waarop Drenthe goed scoort. Onderaan de aspecten waarop Drenthe het moet afleggen tegen de score voor Nederland.

figuur 2.1: Drentse waardering van leef- en woonaspecten ten opzichte van landelijk gemiddelde

Figuur 2.1 laat zien dat Drenthe op veel leef- en woonaspecten meer wordt gewaardeerd dan Nederland in het algemeen³. Van de 27 genoemde leef- en woonaspecten worden er 18 in Drenthe hoger gewaardeerd dan in Nederland in het algemeen. Dit is tweederde deel. De overige 9 aspecten worden of in Nederland hoger gewaardeerd of worden gelijk gewaardeerd. De hoogst genoteerde Drentse kwaliteiten zijn:

- het ontbreken van files (95% geeft Drenthe een hogere waardering);
- rust/stilte (93% geeft Drenthe een hogere waardering);
- groen/natuur/landelijke omgeving (90% geeft Drenthe een hogere waardering);
- ruimte (89% geeft Drenthe een hogere waardering);
- wandel-/fietspaden (84% geeft Drenthe een hogere waardering).

Het kenmerkende van een aantal van deze Drentse kwaliteiten is dat ze een direct gevolg zijn van een lagere bevolkingsdichtheid. Naast bovenstaande aspecten worden ook de 'menselijke' aspecten in Drenthe meer gewaardeerd. Onder 'menselijke' aspecten worden kenmerken van de leef- en woonomgeving bedoeld die samenhangen met de bewoners. Hierbij gaat het onder andere om 'sociale contacten', 'de buurtbewoners', 'gemoedelijkheid' en deels ook om 'kindvriendelijkheid'.

Naast hoge waarderingen voor Drenthe zijn er ook woon- en leefaspecten waarop Drenthe minder goed scoort dan Nederland in het algemeen. De grootste verschillen doen zich voor bij:

- werk/banen/vacatures (73% geeft Nederland een hogere waardering dan Drenthe);
- cultuuraanbod (70% waardeert het aanbod van cultuur in Nederland hoger dan in Drenthe);
- openbaar vervoer (69% geeft het openbaar vervoer in Nederland in het algemeen een hogere waardering dan het openbaar vervoer in Drenthe);
- voorzieningen voor oudere jeugd (49%);
- winkels (48%).

Het kenmerkende van de woon- en leefkenmerken waarop Nederland in het algemeen beter scoort dan Drenthe is dat het veelal (openbare) voorzieningen zijn, die een gevolg zijn van een hogere bevolkingsdichtheid.

Wanneer naar de figuur in z'n geheel wordt gekeken, valt op dat de gekleurde balkjes van "Drenthe scoort beter" in het algemeen langer zijn dan het kleurtje "Nederland scoort beter".

³ De respondenten, die als antwoord 'weet niet' hebben ingevuld, zijn in deze figuur buiten beschouwing gelaten. Punten waarop vaak het antwoord 'weet niet' werd gegeven, zijn: (ver)bouwmogelijkheden (42%), voorzieningen voor oudere jeugd (41%), voorzieningen voor ouderen (39%), ouderenhuisvesting (39%), ouderenzorg (37%) en speelvoorzieningen (33%). Van deze onderwerpen weet de Drentse burger dus niet of het in Drenthe beter is geregeld dan in Nederland in het algemeen. Promotie/het geven van informatie kan deze lacune aan informatie mogelijk wegnemen.

Dit betekent dus dat de Drent de bovenstaande woon- en leefaspecten gemiddeld in Drenthe hoger waardeert dan in Nederland in het algemeen. In de volgende paragraaf wordt gekeken welke verschillen in mening er zijn tussen de verschillende Drentse bevolkingsgroepen.

2.2 De Drentse score volgens de Drentse doelgroepen

In de volgende tabel (tabel 2.1) worden de cijfers van alle verschillende doelgroepen weergegeven. In de linkerkolom met cijfers staat het percentage Drenten dat vindt dat Drenthe op het betreffende aspect beter scoort dan Nederland. In de kolommen rechts van deze kolom wordt het percentage per doelgroep aangegeven. In de gevallen, waar dit getal significant⁴ afwijkt van het Drents gemiddelde, is dit aangegeven door middel van een kleur. Een cijfer dat blauw is gearceerd duidt er dus op dat de betreffende doelgroep duidelijk vaker het antwoord '*Drenthe scoort beter*' heeft gegeven. Geel duidt op het tegengestelde, dus duidelijk minder vaak.

⁴ Voor alle aspecten in tabel 2.1 geldt dat het een significant verschil betreft met een betrouwbaarheid van 98% of meer.

Tabel 2.1 Percentage Drenten dat Drenthe hoog waardeert op kenmerken van leven in wonen, per bevolkingsgroep.

leef- en woonaspect	Drenthe	leeftijd				regio*				opleiding		mate van binding*	
		12-29	30-49	50-64	65+	midden	zo	zw	noord	laag	hoog	veel	minder
ontbreken files	95%	89%	98%	95%	93%	96%	95%	92%	95%	88%	99%	94%	95%
rust/stilte	93%	92%	94%	95%	92%	94%	94%	93%	92%	91%	95%	94%	93%
groen/natuur/landelijke omgeving	90%	88%	91%	92%	85%	90%	90%	88%	93%	85%	92%	89%	91%
ruimte	89%	84%	92%	90%	90%	91%	90%	87%	89%	87%	925	88%	90%
wandel-/fietspaden	84%	74%	81%	90%	90%	89%	82%	81%	86%	83%	88%	82%	85%
veiligheid	71%	66%	76%	69%	68%	72%	71%	68%	70%	67%	73%	73%	68%
kindvriendelijkheid	67%	61%	69%	69%	69%	70%	68%	63%	65%	61%	75%	69%	65%
gemoedelijkheid	65%	60%	64%	65%	71%	63%	66%	66%	59%	71%	62%	69%	60%
betaalbare woningen	62%	59%	68%	61%	59%	67%	68%	53%	57%	59%	66%	61%	64%
sociale contacten/omgang	55%	46%	57%	58%	60%	52%	60%	52%	54%	65%	46%	60%	50%
recreatiemogelijkheden	53%	37%	52%	59%	63%	55%	47%	54%	60%	58%	51%	51%	54%
buurtbewoners	47%	45%	43%	48%	59%	42%	50%	49%	45%	56%	41%	52%	42%
voldoende woningaanbod	36%	29%	36%	38%	41%	38%	39%	32%	30%	39%	36%	35%	37%
ouderenhuisvesting	27%	28%	18%	27%	40%	29%	27%	28%	20%	33%	21%	27%	27%
(ver-)bouwmogelijkheden	25%	29%	21%	26%	29%	29%	28%	22%	15%	33%	19%	26%	24%
speelvoorzieningen	25%	245	23%	25%	30%	25%	26%	21%	27%	27%	21%	24%	25%
ouderenzorg	18%	20%	8%	20%	29%	19%	17%	19%	17%	23%	16%	18%	19%
voorzieningen voor ouderen	15%	15%	7%	15%	28%	15%	13%	18%	12%	22%	12%	155	16%
sportvoorzieningen	13%	8%	11%	14%	21%	15%	12%	12%	14%	17%	10%	14%	12%
overige zorg (huis-/tandarts, fysioth.)	11%	8%	6%	14%	20%	12%	8%	14%	11%	17%	7%	12%	10%
onderwijs	7%	10%	5%	5%	13%	8%	7%	6%	10%	11%	2%	8%	6%
ziekenhuizen	6%	5%	2%	7%	15%	7%	4%	9%	6%	13%	3%	7%	6%
voorzieningen voor oudere jeugd	6%	6%	3%	5%	15%	5%	5%	6%	8%	8%	3%	6%	6%
werk/banen/vacatures	5%	6%	5%	3%	7%	5%	4%	6%	5%	8%	2%	7%	3%
winkels	4%	2%	2%	3%	12%	4%	4%	3%	6%	9%	1%	6%	3%
openbaar vervoer	4%	3%	2%	3%	9%	4%	4%	2%	5%	9%	1%	5%	2%
cultuur (theater, musea, festivals etc.)	3%	4%	2%	3%	7%	3%	4%	45	nihil	7%	1%	4%	3%

*) zie paragraaf 1.2 voor de gebruikte klassenindeling van de vier Drentse regio's en de berekening van de variabele Drenthe-binding.

Het meest in het oog springende feit van tabel 2.1 is dat ouderen (met name de groep 65+ers) over 16 van de 27 aspecten positiever (dit zijn de blauw gearceerde cellen) over Drenthe zijn in vergelijking tot hun jongere provinciegenoten. Met name ten opzichte van de groep 12 t/m 29 jaar is het verschil relatief groot. Ook de groep laag opgeleiden waardeert Drenthe op veel aspecten meer dan de groep hoog opgeleiden.

Wat zijn de opvallende punten per achtergrondkenmerk?

Opleiding

Op 11 van de 27 aspecten geeft de groep lager opgeleiden Drenthe duidelijk een hogere waardering dan de groep hoger opgeleiden. Met name de verschillende sociale aspecten als wel de verschillende voorzieningen worden door de groep lager opgeleide Drenten hoger gewaardeerd.

De groep hoger opgeleiden vindt in vergelijking tot de groep lager opgeleiden dat Drenthe het met name goed doet op het gebied van kindervriendelijkheid en het ontbreken van files.

Leeftijd

Er vallen enkele opmerkelijke verschillen op in de waardering van de Drentse kwaliteiten wanneer geanalyseerd wordt naar leeftijdsklasse.

Ouderen waarderen Drenthe (nog) beter dan hun jongere provinciegenoten. Met name de groep 12 t/m 29 jaar is minder uitgesproken positief dan de ouderen.

Verder is een goed teken dat leef- en woonaspecten die met name gericht zijn op ouderen (ouderenhuisvesting, voorzieningen voor ouderen, zorgvoorzieningen) met name goed worden beoordeeld door deze groep ouderen. Zij spreken per slot van rekening uit ervaring. Enigszins opvallend is het dat de groep 30 t/m 49 jarigen op deze punten minder positief is. Een ander opvallend punt is dat de groep jongeren op 11 van de 26 aspecten afwijkt van de gemiddelde Drentse waardering. In al deze gevallen waarderen de jongeren de Drentse kwaliteiten minder hoog. Overigens zijn ook zij in het algemeen nog wel positief over Drenthe. De groep 30 t/m 49 jarigen waardeert met name meer dan anderen de betaalbaarheid van woningen en de beleving van de veiligheid. De groep senioren van 50 t/m 64 jaar wijkt weinig af van het gemiddelde Drentse beeld. Over twee leefaspecten zijn ze meer tevreden dan de overige leeftijdsgroepen. Het gaat om wandel-/fietspaden en recreatiemogelijkheden.

Regio

De verschillende regio's binnen Drenthe wijken weinig van elkaar af in hun oordeel over de Drentse kwaliteiten. Inwoners van midden Drenthe waarderen de fiets- en wandelpaden in de provincie (nog) meer dan de overige Drenten. De betaalbaarheid van woningen wordt in zuidoost Drenthe meer gewaardeerd dan in zuidwest of midden Drenthe. Wellicht speelt

ook de lagere prijs van woningen in zuidoost Drenthe hierin een rol. Ook sociale contacten worden in zuidoost meer gewaardeerd dan in zuidwest.

Binding met Drenthe

Op een drietal leefaspecten wijken de antwoorden van de groepen Drenten met veel of minder binding met Drenthe van elkaar af. De gevonden verschillen zijn niet toevallig. Van de groep Drenten met veel binding waardeert een groter deel de Drentse kwaliteiten 'gemoedelijkheid', 'sociale contacten', en 'buurtbewoners' hoger dan Drenten met minder 'Drenthegebondenheid'.

2.3 Conclusie

Drenthe doet het goed bij haar bewoners. De kwaliteit van veel verschillende woon- en leefaspecten wordt voor Drenthe hoger gewaardeerd dan voor Nederland in het algemeen. Leefaspecten waarop Drenthe goed scoort hangen grotendeels samen met een lagere dichtheid van de bevolking en met de inrichting van het gebied. Aspecten waarop Drenthe minder goed scoort zijn grotendeels afhankelijk van een hoge bevolkingsdichtheid. Met name ouderen en in iets mindere mate ook lager opgeleiden zijn van de verschillende doelgroepen het meest positief over Drenthe.

3. Belangrijke punten voor aangenaam wonen en leven

Nadat de deelnemers van het Drents Panel is gevraagd naar de sterke punten van Drenthe, is eerst gevraagd naar de belangrijkheid van al deze aspecten. De redenering hierachter is dat iets wel heel mooi of goed kan zijn, maar als iedereen het woonaspect onbelangrijk vindt, het minder waarde heeft.

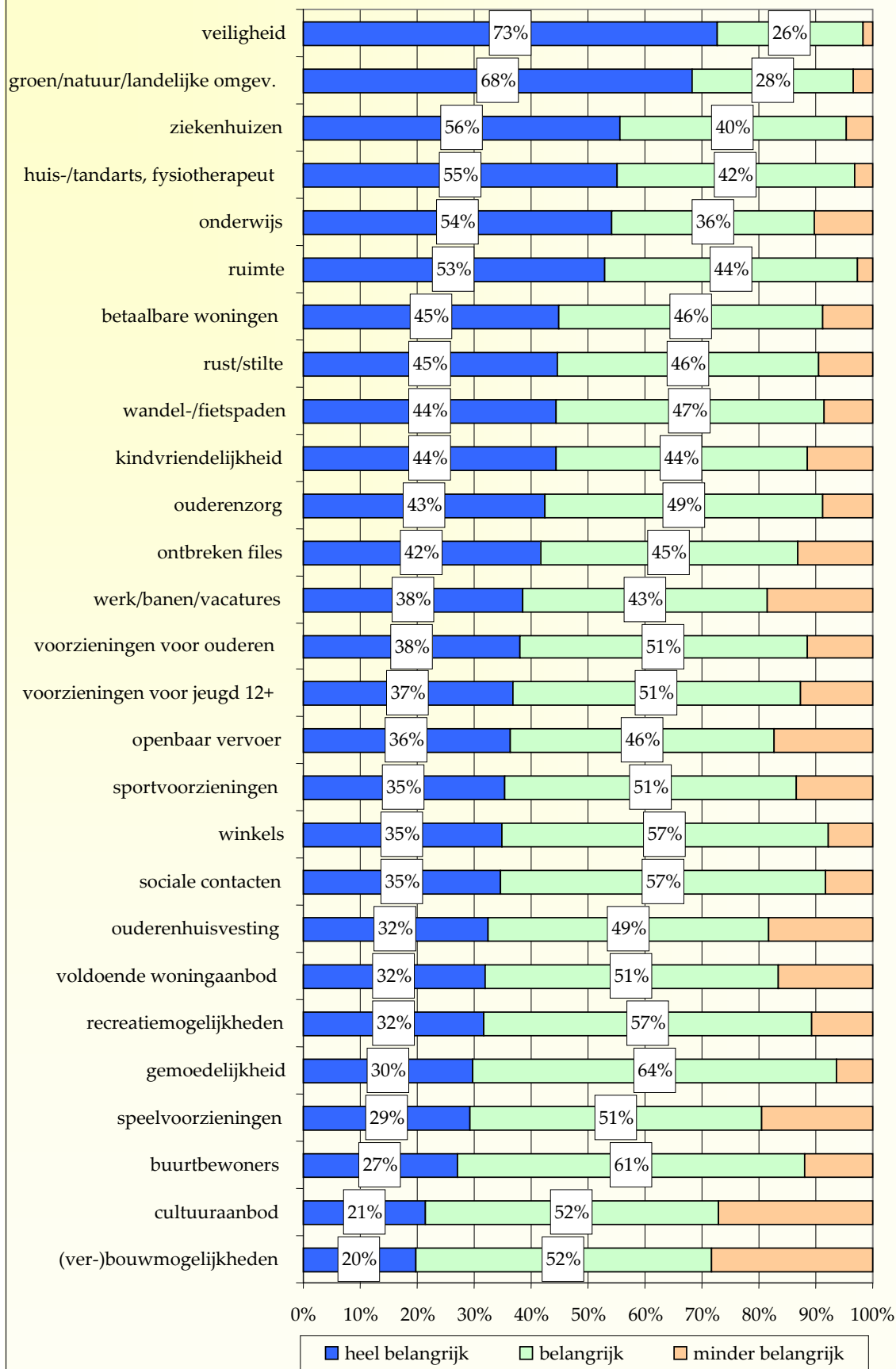
In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk vindt u de resultaten voor de 'doorsnee' of de 'gemiddelde' Drent. Paragraaf 3.2 toont de resultaten per bevolkingsgroep.

3.1 Belangrijke leef- en woonaspecten volgens de Drent

Het Drents Panel is een lijst met daarin een aantal punten voorgelegd die het wonen en leven kunnen beïnvloeden. De deelnemers aan het Drents Panel zijn gevraagd om aan te geven of deze punten volgens hen 'heel belangrijk', 'belangrijk' of 'minder belangrijk' zijn.

In de figuur op de volgende pagina vindt u de resultaten. De bovenste balkjes geven aspecten van de leef-/woonomgeving aan die door de meeste mensen heel belangrijk worden gevonden.

figuur 3.1: Belangrijkheid woon- en leefaspecten

Figuur 3.1 laat zien dat 73% van de Drentse burgers het veiligheidsaspect 'heel belangrijk' vindt. Nog eens 26% vindt dit 'belangrijk'. Slechts 1 procent vindt veiligheid 'minder belangrijk'. Aan veiligheid wordt dan ook het meeste belang gehecht.

Om aangenaam te kunnen leven en wonen kregen de volgende aspecten het vaakst het oordeel 'heel belangrijk':

- veiligheid (73% heel belangrijk);
- groen/natuur/landelijke omgeving (68%);
- ziekenhuizen (56%);
- overige zorg (zoals huisarts, tandarts, fysiotherapeut) (55%);
- onderwijs (54%);
- ruimte (53%).

In de tekst hiervoor is met name gelet op aspecten van de leef- en woonomgeving die heel belangrijk zijn. Het is ook mogelijk om te kijken naar kenmerken van de woon- of leefomgeving die heel belangrijk of belangrijk zijn. Er is namelijk een aantal items waarvan een groot deel van de bevolking ze zeker wel belangrijk vindt maar niet 'heel' belangrijk. Dit geldt bijvoorbeeld voor 'gemoedelijkheid', het aanbod van winkels, sociale contacten, buurtbewoners en recreatiemogelijkheden.

De items die in de figuur onderaan staan worden het minst vaak, '*heel belangrijk*' gevonden. Wat daarbij opvalt, is dat ondanks het feit dat deze items onderaan staan, ze toch als (heel) belangrijk worden beschouwd. Zo wordt het item dat het minst belangrijk wordt gevonden toch nog door 72% wel (heel) belangrijk gevonden. Een conclusie die hieruit valt af te leiden luidt dat de Drentse burger heel veel (verschillende) eisen stelt aan kenmerken van de woon-/ leefomgeving en zich niet enkel concentreert op één of enkele woonaspecten. Oftewel, het moet een 'compleet plaatje' zijn. Of dit ook een kracht van Drenthe is, komt in het volgende hoofdstuk aan de orde.

3.2 Belangrijke leef- en woonaspecten volgens de Drentse doelgroepen

In het eerste deel van dit hoofdstuk is enkel ingegaan op provinciebrede cijfers. Omdat beleid vaak op specifieke groepen wordt gericht, gaat het bij de 2^e vraagstelling van dit onderzoek om de vraag of er verschil van mening is tussen diverse doelgroepen van beleid. Er wordt onderscheid gemaakt naar doelgroepen die op basis van vier kenmerken van elkaar worden gescheiden. Het gaat om 'leeftijd', 'woonregio' en 'opleiding'. Als vierde kenmerk

wordt van verschillende antwoorden een zogenaamde 'Drenthe-variabele' samengesteld. Deze 'Drenthe-vragen' zeggen iets over de persoon zijn of haar gebondenheid met Drenthe⁵.

In de volgende tabel (tabel 3.1) worden de cijfers van alle verschillende doelgroepen⁶ weergegeven. In de linkerkolom met cijfers staat de gemiddelde score van Drenthe. In de andere cijferkolommen wordt het percentage van de betreffende doelgroep aangegeven dat het 'heel belangrijk' vindt. In de gevallen waar dit getal significant afwijkt, is dit aangegeven door middel van een kleur. Als de achtergrond van het percentage blauw is gearceerd duidt dat er op dat de betreffende doelgroep duidelijk vaker het leefaspect 'heel belangrijk' vindt. Geel duidt op het tegengestelde, dus duidelijk minder vaak.

⁵ Het gaat om de vraag 'hoe lang een persoon al in Drenthe woont', 'waar deze persoon werkt', 'waar de meeste vrienden en familie van deze persoon wonen', en 'waar hij of zij recreëert of uitgaat'. Voor de laatste 3 vragen geldt dat wordt gekeken of de persoon het antwoord 'Drenthe' of 'buiten Drenthe' heeft gegeven.

⁶ Voor alle significant gevonden verschillen in tabel 3.1 geldt een minimale betrouwbaarheid van 98%.

Tabel 3.1 Percentage Drenten dat leef- en woonaspect heel belangrijk vindt; per bevolkingsgroep.

leef- en woonaspect	Drenthe	leeftijd				regio				opleiding		mate van binding	
		12-29	30-49	50-64	65+	midden	zo	zw	noord	laag	hoog	veel	minder
veiligheid	73%	72%	72%	74	73	72	75	70	73	74	69	73	73
groen/natuur/landelijke omgeving	68%	55%	73%	76	67	70	69	66	71	65	77	65	72
ziekenhuizen	56%	54%	46%	62	66	52	63	57	39	66	47	58	52
huisarts, tandarts, fysiotherapeut	55%	47%	50%	63	64	56	57	55	50	60	52	56	54
onderwijs	54%	58%	58%	51	47	55	56	54	48	54	54	56	52
ruimte	53%	40%	57%	61	51	53	54	51	54	47	62	48	58
betaalbare woningen	45%	60%	36%	45	43	42	48	47	37	58	31	52	37
rust/stilte	45%	27%	47%	55	49	45	45	44	46	39	55	40	50
wandel-/fietspaden	44%	31%	37%	56	57	45	45	42	50	51	44	43	46
kindvriendelijkheid	44%	50%	52%	37	34	44	46	43	42	48	39	47	41
ouderenzorg	43%	27%	30%	57	66	38	47	43	38	59	32	46	39
ontbreken files	42%	29%	45%	47	42	42	43	38	44	37	50	40	43
werk/banen/vacatures	38%	48%	38%	38	27	36	44	39	28	41	32	43	34
voorzieningen voor ouderen	38%	21%	25%	53	62	34	43	37	34	54	29	40	36
voorzieningen voor oudere jeugd	37%	44%	31%	40	35	35	37	40	33	46	27	41	32
openbaar vervoer	36%	37%	23%	43	50	36	40	33	32	42	29	34	38
sportvoorzieningen	35%	44%	35%	32	29	35	36	36	35	37	32	38	32
winkels	35%	45%	27%	34	41	36	35	36	31	47	26	36	34
sociale contacten	35%	40%	31%	34	37	31	36	39	28	45	27	37	32
ouderenhuisvesting	32%	16%	20%	45	56	30	36	31	29	51	18	35	29
voldoende woningaanbod	32%	41%	25%	33	32	28	33	35	29	39	24	36	27
recreatiemogelijkheden	32%	40%	27%	32	29	31	34	31	29	34	27	31	33
gemoedelijkheid	30%	28%	28%	31	31	29	29	33	27	36	24	31	28
speelvoorzieningen	29%	31%	33%	25	26	29	31	27	30	36	21	32	26
buurtbewoners	27%	27%	23%	27	35	23	28	29	29	37	19	29	25
cultuur (theater, musea, festivals)	21%	25%	15%	23	26	24	21	21	18	15	27	18	25
(ver-)bouwmogelijkheden	20%	24%	21%	19	14	16	23	20	17	23	15	22	16

Tabel 3.1 geeft weer dat het verschil in inzicht in wat heel belangrijk is met name wordt veroorzaakt door opleiding en leeftijd. De regio waarin men woonachtig is en de mate van binding dat men met Drenthe heeft, zorgen niet voor grote meningsverschillen.

Wat zijn de meest opvallende uitkomsten per achtergrondkenmerk?

Opleiding

De opleiding van de Drenten is in drie klassen verdeeld. De middelste klasse is niet in de tabel weergegeven omdat deze cijfers vrijwel identiek zijn aan die van Drenthe totaal. Wat direct opvalt aan de tabel is het grote aantal aspecten dat door de lagere opleidingsklasse 'heel belangrijk' wordt gevonden. Ten opzichte van de doorsnee Drent vindt de groep lager opgeleiden de helft van alle aspecten duidelijk vaker 'heel belangrijk'. Slechts één leefkenmerk wordt minder vaak belangrijk gevonden. Dit betreft 'cultuur'. De groep hoger opgeleiden laat logischerwijs een tegengesteld beeld zien. Alleen de landschappelijke omgevingskenmerken en cultuur vindt deze groep hoger opgeleide Drenten vaker 'heel belangrijk' dan de doorsnee Drent. Maar liefst 15 verschillende aspecten waaronder veel voorzieningen vinden zij van minder groot belang dan de groep lager opgeleiden. Ook na controle van andere achtergrondkenmerken blijven de verschillen aanwezig. Oftewel, het kenmerk opleiding zegt veel over de eisen die mensen stellen aan hun leef- en woonomgeving.

Leeftijd

Veel woon- en leefaspecten zijn meer of minder gericht op verschillende leeftijdsklassen. Jongeren stellen andere eisen aan hun omgeving dan ouderen. De doelgroep ouderen is sterk gefocust op voorzieningen die enkel op de ouderen zelf zijn gericht. De groep 30 t/m 49 jarigen vindt relatief gezien weinig aspecten heel belangrijk. De groep Drenten van middelbare leeftijd (van 50 t/m 64 jaar) laat een tegengesteld beeld zien. Zij vinden juist veel leef- en woonaspecten heel belangrijk.

Drentse regio

De verschillen tussen de regio's zijn klein. De enige verschillen zijn dat in zuidoost Drenthe veel waarde wordt gehecht aan ziekenhuizen, werk en ouderenvoorzieningen terwijl in het noorden van Drenthe twee van deze aspecten minder vaak belangrijk worden gevonden.

Binding met Drenthe

De verschillen tussen de groepen mensen die veel en minder binding met Drenthe hebben, zijn klein. Drenten met minder binding hebben minder groot belang bij werk/banen/vacatures, betaalbare woningen en onderwijs. Dit is deels te verklaren doordat een groot deel van deze groep Drenten op dit moment ook buiten de provincie werkt.

3.3 Conclusie

Om aangenaam te kunnen wonen is het niet zo dat er slechts een enkele of een paar woon- en leefaspecten bepalend zijn. Drentse bewoners stellen veel verschillende eisen aan kenmerken van hun woon- en leefomgeving. Het moet een compleet plaatje zijn. Wel zijn er enkele leef- en woonaspecten die belangrijker zijn dan andere. Met name veiligheid, natuur/-groen/landelijke omgeving, ruimte en enkele basisvoorzieningen (zoals ziekenhuizen, onderwijs en primaire zorg).

Verschillen in de mate van belangrijkheid worden voor een groot deel verklaard door verschillen in opleiding en leeftijd. Laag opgeleiden vinden relatief veel aspecten heel belangrijk. Daarnaast vinden Drenten in de hogere leeftijdsklassen meer leef- en woonaspecten belangrijk dan hun jongere provinciegenoten.

4. Waardering van Drentse leef- en woonkwaliteiten

In hoofdstuk 2 is duidelijk geworden welke leef- en woonaspecten in de ogen van de Drent het binnen Drenthe goed doen. Daarna is in hoofdstuk 3 gekeken hoe belangrijk deze aspecten zijn. In dit hoofdstuk wordt de link tussen hoofdstuk 2 en 3 gelegd. “Zijn de kwaliteiten van Drenthe wel belangrijk?” De gedachte hierachter is dat Drenthe wel heel goed kan zijn op een bepaald aspect maar als niemand dit belangrijk vindt, heeft de provincie er niet zo veel aan.

Ook is gekeken of er sprake is van een verband tussen de mate waarin men een leefaspect belangrijk vindt en het oordeel dat men hierover binnen Drenthe heeft.

De meest eenvoudige manier om antwoord te krijgen op deze vraag is door vergelijking van de eerder gemaakte twee figuren. Daarbij gaat het er om of de aspecten waarop Drenthe hoog scoort ook aspecten zijn die belangrijk zijn om aangenaam te kunnen wonen.

Uit figuur 2.1 (hoofdstuk 2) bleek dat er elf woonaspecten zijn waarop de score voor “Drenthe scoort beter” groter is dan “een gelijke score” of “Nederland scoort beter”. Daarbij komt dat dit ook de elf aspecten zijn waarop minimaal de helft van de Drenten vindt dat Drenthe het beter doet. Het zijn dus met recht elf Drentse kwaliteiten. Worden deze kwaliteiten ook belangrijk gevonden? In tabel 4.1 staat het antwoord.

Tabel 4.1 Belangrijkheid Drentse woon- en leefkwaliteiten

leef-/woonaspect	Drenthe scoort beter volgens:	(heel) belangrijk woonaspect volgens:
ontbreken files	95%	87%
rust/stilte	93%	90%
groen/natuur/landelijke omgeving	90%	97%
ruimte	89%	97%
wandel-/fietspaden	84%	91%
veiligheid	71%	98%
kindvriendelijkheid	67%	88%
gemoedelijkheid	65%	94%
betaalbare woningen	62%	91%
sociale contacten	55%	92%
recreatiemogelijkheden	53%	89%

Tabel 4.1 geeft weer dat de grootste Drentse woonkwaliteiten zeker belangrijk worden gevonden. Van alle elf woonkwaliteiten vinden minimaal negen van elke tien Drenten dit aspect (heel) belangrijk.

Een andere manier om te kijken naar de relatie tussen de Drentse kwaliteiten en de waardering van deze kwaliteiten is door het maken van een analyse op individueel niveau. Daarbij gaat het specifiek om de vraag: *“Is er op persoonsniveau een relatie tussen de belangrijkheid van een aspect en de waardering ervan in Drenthe?”*.

Voor alle 27 woon- en leefaspecten is een vergelijking gemaakt tussen twee groepen Drenten. Enerzijds de groep Drenten die het betreffende aspect ‘heel belangrijk’ vindt. Anderzijds de groep Drenten die het aspect juist ‘minder belangrijk’ vindt.

Na deze opdeling is gekeken hoe beide groepen het betreffende aspect in Drenthe beoordelen.

Uit de analyse blijkt dat er in de helft van de gevallen een duidelijk verschil is in de beoordeling. In al deze gevallen beoordeelt de groep Drenten die een aspect heel belangrijk vindt, dit aspect hoger voor Drenthe dan voor Nederland. Anders gezegd: Drenten die een woonaspect heel belangrijk vinden, beoordelen Drenthe op dit aspect in veel gevallen hoger dan Drenten die dit aspect minder belangrijk vinden. Een voorbeeld hiervan: ouderen vinden ouderenhuisvesting heel belangrijk en waarderen deze voorziening binnen Drenthe nog meer dan niet-ouderen. Geen enkele keer gaat de relatie andersom op.

Conclusie

De conclusie luidt dat de leef- en woonkwaliteiten die Drenthe te bieden heeft, wel degelijk heel belangrijk zijn om aangenaam te kunnen leven en wonen. Daarnaast blijkt ook dat het in veel gevallen opgaat dat Drenten die een woonaspect heel belangrijk vinden, dit aspect meer waarderen dan Drenten die het aspect van minder belang achten.

5. Rapportcijfer leef- en woonprovincie Drenthe

Net als in de vorige twee hoofdstukken wordt in paragraaf 5.1 een analyse gemaakt van de 'Drents-brede' cijfers, waarna in de tweede paragraaf ingegaan wordt op de Drentse doelgroepen.

5.1 Rapportcijfers leef- en woonprovincie Drenthe volgens 'de doorsnee Drent'

In hoofdstuk 2 is voor een aantal leef- en woonaspecten gevraagd hoe Drenthe het doet ten opzichte van Nederland. Een andere manier waarbij een meer algemeen beeld naar voren komt over de waardering van Drenthe als woon- en leefprovincie is door het vragen naar een rapportcijfer. Ter vergelijking is ook naar het gemiddelde rapportcijfer voor Nederland als woongebied gevraagd. Zoals ook al in hoofdstuk 2 vermeld zegt het rapportcijfer voor Nederland niet zoveel over Nederland. Dit in verband met de grote contrasten die er binnen Nederland bestaan. Het kan echter wel prima als referentiecijfer gebruikt worden voor het Drentse cijfer.

In tabel 5.1 zijn de rapportcijfers voor woonprovincie Drenthe en het referentiecijfer voor Nederland weergegeven.

Tabel 5.1 Gemiddeld rapportcijfer voor woon- en leefgebied

	gemiddeld rapportcijfer
Nederland	6,6
Drenthe	8,0

Uit tabel 5.1 blijkt dat Drenthe een hoge waardering van haar bevolking krijgt. Terwijl Nederland met een 6,6 als cijfer maar net een voldoende scoort, krijgt Drenthe een 8. In eerder onderzoek is meer bekend over de betekenis van rapportcijfers.

Zo blijkt uit ander onderzoek (TNS NIPO, 2005) dat mensen die een rapportcijfer van 1 t/m 6 geven, in het algemeen 'ontevreden' zijn. Een 7 staat voor gemiddelde tevredenheid waarbij de kwaliteit van de voorziening overeenkomt met de verwachting of de hieraan gestelde eisen. De cijfers 8 t/m 10 geven een bovengemiddelde tevredenheid aan. De conclusie luidt dan ook dat de gemiddelde Drent bovengemiddeld tevreden is over Drenthe als woon- en leefprovincie, terwijl men over 'Nederland' maar net tevreden is.

Door naast het gemiddelde rapportcijfer ook te kijken naar het aantal Drenten dat ontevreden, tevreden en bovengemiddeld tevreden is, kan een extra beeld worden verkregen over de waardering van Drenthe. In de volgende tabel is dit weergegeven.

Tabel 5.2 Rapportcijferverdeling

rapportcijfer	1 t/m 6	7	8 t/m 10
Nederland	48%	41%	11%
Drenthe	2%	15%	82% ⁷

Uit tabel 5.2 blijkt dat maar liefst 82% van de Drenten, Drenthe een 8 of hoger geeft, terwijl dit voor Nederland maar 11% is. Daarnaast geeft slechts 2% van de Drenten een score van een 6 of lager terwijl bijna de helft van de Drenten, Nederland deze score geeft. De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat Drenten met veel leef- en woonplezier in Drenthe wonen, helemaal wanneer Drenthe vergeleken wordt met Nederland als woongebied.

5.2 Rapportcijfers leef- en woonprovincie Drenthe volgen de Drentse doelgroepen

Tabel 5.3 geeft de rapportcijfers weer die de verschillende bevolkingsgroepen aan de woon- en leefprovincie Drenthe en aan Nederland geven.

⁷ Door afronding wijkt de som van de rijen af van 100%.

Tabel 5.3 Rapportcijfers Drenthe volgens de Drentse bevolkingsgroepen

	gemiddeld rapportcijfer Drenthe	gemiddeld rapportcijfer Nederland
<i>Opleiding</i>		
laag	8,2	6,5
gemiddeld	8,0	6,6
hoog	8,0	6,7
<i>Regio</i>		
midden	8,1	6,6
zuidoost	8,0	6,6
zuidwest	8,1	6,6
noord	8,0	6,5
<i>Leeftijdsklasse</i>		
12 - 29 jaar	7,9	6,6
30 - 49 jaar	8,1	6,6
50 - 64 jaar	8,1	6,5
65 jaar en ouder	8,1	6,6
<i>Binding met Drenthe</i>		
veel	8,1	6,6
minder	8,0	6,6

Het meest opvallende aan tabel 5.3 is dat de verschillende Drentse groepen het volledig met elkaar eens zijn over de scores voor Drenthe en voor Nederland. Het maakt niet of ze jong of oud zijn of hoog of laag opgeleid, allemaal zijn ze het er over eens: Drenthe krijgt een 8, Nederland een krappe voldoende.

6. Drenthe als onderscheidende leef- en woonprovincie

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag waarin Drenthe zich op positieve wijze als woonprovincie onderscheidt en hoe Drenthe zich (nog) nadrukkelijker kan onderscheiden van andere provincies (vraagstelling C).

Beantwoording van deze vraag vergt een andere aanpak dan hiervoor is gedaan. De vraagstelling die ten grondslag ligt aan hoofdstuk 2 t/m 5 is van beschrijvende en inventariserende aard. De nadruk lag daarbij op de frequentie van gegeven antwoorden. In dit hoofdstuk is dat niet het geval. Hoofdstuk 6 gaat in op de mogelijkheden en kansen van Drenthe. Het is daarom explorerend, meer verkennend van karakter. Dat wil zeggen dat in dit hoofdstuk onder meer op zoek wordt gegaan naar nieuwe ideeën. Dit wordt gedaan door het stellen van open vragen, terwijl in de vorige hoofdstukken de antwoorden op de vragen aangevinkt konden worden.

In dit hoofdstuk geldt dan ook dat het van minder groot belang is hoe vaak een antwoord is gegeven. Eén origineel antwoord kan van grotere betekenis zijn dan 100 identieke antwoorden. Met name in het tweede gedeelte van dit hoofdstuk wordt hier op ingegaan.

6.1 Onderscheidend vermogen van Drenthe

‘De Drent’ staat bekend als bescheiden. Maar als de Drents gevraagd wordt om een positief punt van Drenthe te noemen valt deze bescheidenheid best mee. Vrijwel alle Drenten (meer dan 90%) kunnen een positief punt noemen van wonen in Drenthe. De meest gegeven antwoorden staan in tabel 6.1 op een rij.

Tabel 6.1 Meest positieve punt van wonen en leven in Drenthe, per leeftijdsklasse

12 - 29 jaar	30 - 49 jaar	50 - 64 jaar	65 jaar en ouder
1. rust	ruimte	rust	rust
2. natuur/groen/landelijke omgeving	rust	ruimte	ruimte
3. ruimte	natuur/groen	natuur/groen/landelijke omgeving	natuur/groen/landelijke omgeving
4. vriendelijk/gezellig	gemoedelijkheid	gemoedelijkheid	gemoedelijkheid

Omdat vooraf de verwachting was dat jongeren wel eens andere dingen kunnen waarderen dan ouderen is in tabel 6.1 onderscheid gemaakt naar leeftijdsklasse. Dit onderscheid blijft uit, blijkt na analyse. Bij alle leeftijdsgroepen staan de bekende Drentse rust, ruimte en de natuur in de top 3. Verder geeft de tabel een top 4 weer terwijl een top 3 of 5 meer voor de hand zou liggen. Dit is gedaan omdat het verschil in aantal keren dat een leefaspect is

genoemd tussen de nummers 1 t/m 4 ten opzichte van de rest telkens erg groot was. In de bijlage vindt u de complete lijst met antwoorden die vaker dan één keer zijn gegeven.

Minder bekende positieve punten.

Tabel 6.1 toont geen compleet nieuwe aspecten van de Drentse woonkwaliteiten. Daarom is ook aan de Drentse burgers gevraagd of zij heel aantrekkelijke en onderscheidende punten van Drenthe kunnen noemen waarvan zij vinden dat die ondergewaardeerd worden of minder bekend zijn. Tabel 6.2 geeft een overzicht van de aspecten die het vaakst worden genoemd.

Tabel 6.2 Ondergewaardeerde leef- en woonkwaliteiten van Drenthe, per leeftijdsklasse

	12 - 29 jaar	30 - 49 jaar	50 - 64 jaar	65 jaar en ouder
1.	karakter mensen	karakter mensen	karakter mensen	karakter mensen
2.	weinig verkeer	kleine/oude dorpjes/brinken	wandel-/fietspaden of routes	wandel-/fietspaden of routes
3.	kleine/oude dorpjes/brinken	fiets-/wandelpaden of routes	kleine/oude dorpjes/brinken	kleine/oude dorpjes/brinken

Tabel 6.2 geeft aan dat de grootste geheime woonkwaliteit van Drenthe schuilt in het karakter van haar bewoners. In alle leeftijdsklassen staat dit woonaspect met grote voorsprong bovenaan. Concreet gaat om antwoorden als vriendelijk, sociaal, gemoedelijk, nuchter, behulpzaam en bijvoorbeeld gastvrij. Andere vaak ondergewaardeerde kwaliteiten die worden genoemd zijn de kleine, oude Drentse dorpjes en brinken en de fiets- en wandelpaden/routes. In bijlage 4 vindt u de complete lijst met antwoorden die vaker dan één keer zijn gegeven.

6.2 Onderscheidingsmogelijkheden Drenthe

“Waarin kan Drenthe zich nadrukkelijker onderscheiden als provincie om in te wonen?” In deze paragraaf gaat het over het antwoord op deze explorerende vraag. De antwoorden op deze vraag hebben een dubbel karakter. Enerzijds is het belangrijk om te kijken naar de antwoorden die veelvuldig worden gegeven. Anderzijds gaat het bij de antwoorden ook om de originaliteit ervan. Dus om nieuwe, originele ideeën die altijd over het hoofd zijn gezien maar die wel degelijk veel kansen bieden. Om die reden is in de bijlagen dan ook de volledige lijst van ideeën opgenomen. Hierbij kan één uniek en origineel antwoord meer effect opleveren dan honderd andere. De meest gegeven antwoorden vindt u in de volgende tabel.

Tabel 6.3 Onderscheidingsmogelijkheden voor woonprovincie Drenthe

12 - 29 jaar	30 - 49 jaar	50 - 64 jaar	65 jaar en ouder
1. uitgaansfaciliteiten	openbaar vervoer	openbaar vervoer	openbaar vervoer
2. zo laten/behoud	zo laten/behoud	zo laten/behoud	zo laten/behoud
3. aanbod van werk	aanbod van werk	aanbod van werk	
4. openbaar vervoer	cultuuraanbod		
5. jeugdvoorzieningen	niet vol bouwen		

Tabel 6.3 geeft weer aan welke woonaspecten Drenthe kan werken waardoor Drenthe zich als woonprovincie (nog) beter van andere provincies kan onderscheiden. In de tabel kunt u zien dat goed openbaar vervoer heel vaak als punt wordt genoemd waarop Drenthe zich kan verbeteren en onderscheiden ten opzichte van andere (plattelands)provincies. Ook het antwoord 'zo laten, niets veranderen' wordt vaak genoemd. Dit antwoord is met name vaak gegeven uit angst dat Drenthe bij promotie/verbetering aantrekkelijker voor niet-Drenten wordt om te gaan wonen. Veel Drenten gaven aan dat ze, i.v.m. cultuurverschillen, niet willen dat Drenthe aantrekkelijker wordt voor niet-Drenten. Een aspect dat wel vaak werd genoemd waarop Drenthe zich meer kan inzetten is het vergroten van het werkaanbod. In alle groepen werd dit antwoord veelvuldig gegeven.

Bij de twee oudste groepen viel verder op dat de antwoorden zich in het bijzonder concentreren op openbaar vervoer en ook op het 'zo laten' van Drenthe. Overige onderscheidende aandachtspunten werden slechts sporadisch genoemd. Om die reden is er ook geen nr. 3, 4 en 5 weergegeven.

Tabel 6.3 toont zoals eerder vermeld slechts één kant van dit onderdeel van de vraagstelling. Namelijk de aspecten die vaak worden genoemd en die dus minder origineel of onbekend zijn. Bij deze vraagstelling gaat het echter met name om nieuwe ideeën die nieuwe kansen bieden. Het is aan beleidsmakers en bestuurders uit te maken welke ideeën hiervoor in aanmerking komen. Daarom is de complete lijst met concrete ideeën opgenomen. Dit maakt omwille van de leesbaarheid deel uit van de bijlagen. Dat deze lijst in de bijlage staat wil uiteraard niet zeggen dat het minder belangrijk is.

Om een indruk te geven van de ideeën wordt hieronder een aantal genoemd:

- dorpswegen terugbrengen in oude staat (met klinkers, waaltjes etc)
- nieuwelingen (verplicht) betrekken bij Drentse taal en cultuur
- aanleggen treinverbinding Emmen-Groningen
- subsidie geven om boerderijdieren buiten te laten lopen
- dorpsvoorzieningen behouden
- verbieden van hoogbouw
- natuurterreinen aanleggen i.p.v. industrieterreinen
- ontwikkelen van universiteit in Drenthe

- (symbolisch) hek om Drenthe plaatsen
- nieuwe huizen verplicht in oude stijl bouwen.

In bijlage 5 vindt u de complete lijst met daarin tal van (soms originele) suggesties.

Conclusie

De meest positieve en onderscheidende punten van wonen in Drenthe zijn drie bekende kwaliteiten: rust, ruimte en natuur. Daarnaast wordt opvallend vaak de 'gemoedelijke' aard van de Drent genoemd als kwaliteit. Helemaal wanneer gevraagd wordt naar de minder bekende, 'geheime' positieve leefaspecten van Drenthe staat het karakter van de Drent verrassend met stip bovenaan. Dit is ook één van de redenen waarom op de vraag "hoe Drenthe zich beter kan onderscheiden als woonprovincie?" heel vaak is gereageerd om dit vooral niet te doen. Veel Drenten zouden graag zien dat Drenthe niet wordt overspoeld met niet-Drenten of "westerlingen". Om er voor te zorgen dat Drenthe zich als woonprovincie nadrukkelijker kan onderscheiden is volgens een grote groep Drenten een investering in openbaar vervoer en werkaanbod een belangrijk vereiste. Daarnaast is een deel van de panelleden met ideeën gekomen waarmee Drenthe zich in de toekomst kan onderscheiden. Ondanks dat veel ideeën niet nieuw zijn of slechts ingaan op huidige minpunten hoeft er slechts één idee tussen te zitten dat nieuwe kansen biedt. Voor veel Drenten zal het echter niet hoeven.

EINDCONCLUSIE

Wat zijn de sterke punten van wonen in de provincie Drenthe en wat zijn deze volgens de Drentse doelgroepen?

De sterke woonaspecten van Drenthe hangen grotendeels samen met een lagere dichtheid van de bevolking en met de inrichting van het gebied. Het gaat dan om de bekende rust, ruimte en natuur en aspecten die hiermee samenhangen (ontbreken files e.d.).

De hoogst genoteerde Drentse kwaliteiten zijn:

- het ontbreken van files (95% geeft Drenthe een hogere waardering dan het referentiekader Nederland);
- rust/stilte (93% geeft Drenthe een hogere waardering);
- groen/natuur/landelijke omgeving (90% geeft Drenthe een hogere waardering);
- ruimte (89% geeft Drenthe een hogere waardering).

De meest in het oog springende uitkomst is echter het totaalplaatje. Drentse burgers stellen veel eisen aan hun woon- en leefomgeving. Het is niet zo dat één of slechts een paar woonaspecten bepalend zijn voor het totaaloordeel. In tegendeel, veel leef- en woonaspecten zijn (heel) belangrijk voor de Drentse burger. En hiermee scoort Drenthe goed. De provincie Drenthe krijgt als rapportcijfer voor wonen en leven dan ook een 8, terwijl het referentiecijfer voor Nederland maar net een voldoende is. Daar komt bij dat de afzonderlijke woon- en leefaspecten waarop Drenthe goed scoort ook nog eens de aspecten zijn die (heel) belangrijk worden gevonden.

Eén van de belangrijke doelgroepen van het provinciaal beleid, namelijk de groep ouderen blijkt over veel woon- en leefaspecten, waaronder de ouderenvoorzieningen, positiever te zijn dan de andere Drenten. Ook de groep Drenten met een lage opleiding is over veel zaken positief. De regio waarin men binnen Drenthe woont of de mate van binding dat men met Drenthe heeft, zorgt niet voor grote verschillen in mening.

Waarin onderscheidt Drenthe zich op positieve wijze als woonprovincie en kan Drenthe zich volgens de bewoners (in de toekomst) nadrukkelijker onderscheiden van andere provincies?

De meest positieve en onderscheidende punten van wonen in Drenthe zijn drie bekende kwaliteiten: rust, ruimte en natuur. Daarnaast wordt opvallend vaak de 'gemoedelijke' aard van de Drent genoemd als kwaliteit. Helemaal wanneer gevraagd wordt naar de minder bekende, 'geheime' positieve leefaspecten van Drenthe staat het karakter of de aard van de Drent, volgens deze Drent, verrassend met stip bovenaan. Dit is ook één van de redenen waarom op de vraag "hoe Drenthe zich beter kan onderscheiden als woonprovincie?" heel

vaak is gereageerd om dit vooral niet te doen. Veel Drenten zouden graag zien dat Drenthe niet wordt overspoeld met niet-Drenten of “westerlingen”.

Om er voor te zorgen dat Drenthe zich als woonprovincie nadrukkelijker kan onderscheiden kan volgens een grote groep Drenten een investering in openbaar vervoer en werkaanbod een belangrijke vereiste zijn. Daarnaast is een deel van de panelleden met ideeën gekomen waarmee Drenthe zich in de toekomst kan onderscheiden. Ondanks dat veel ideeën niet nieuw zijn of ingaan op huidige minpunten is er een groot aantal originele ideeën geopperd. Er hoeft slechts één idee tussen te zitten dat nieuwe kansen biedt. Voor veel Drenten zal het echter niet hoeven.

Literatuurlijst

- Beekman, B., D. Leveling en P. Renooy. (2002). *De tevreden Nederlander. Een impressie van het wonen in Nederland*. Amsterdam: Regioplan.
- Bosscher, C., N. Mulder en H.G. Parker Brady. (2001). *Onderbouwing inventarisatieonderzoek VWS pilot Zorg & Welzijn: nulmeting, deelrapport II*. Assen: Provincie Drenthe.
- Bureau Onderzoek en Statistiek. (2003). *Seniorenmonitor Heerlen 2003*. Heerlen: Bureau Onderzoek en Statistiek van de gemeente Heerlen.
- Derks, W., P. Hovens en L.E.M. Klinkers. (2006). *Structurele bevolkingsdaling. Een urgente nieuwe invalshoek voor beleidsmakers*. Den Haag: Raad voor Verkeer en Waterstaat en VROMraad.
- GGD, Provincie, RPCP, Stichting Provinciaal Steunpunt Welzijnswerk Ouderen en OSO. (2002). *Ouderenonderzoek Drenthe 2002*.
- Haas, M. de en P.H. Huis. (2006). *Consumentenonderzoek toerisme 2005*. Leeuwarden: Instituut Toerdata Noord.
- Intomart BV en STOGO, onderzoek en advies. (2000). *Een leefbare & veilige buurt. Vergelijkende rapportage 1996- 1998- 2000*. Utrecht: Gemeente Utrecht.
- KAW architecten en adviseurs. (2005). *KAW architecten en adviseurs*. Groningen: KAW architecten en adviseurs.
- Kooijman, D. (2004). *Het ontspannen huis? Over de relatie tussen vrije tijd en woning*. Utrecht: NETHUR. ISBN: 90-5405-063-2.
- Lange, E. (2001). *Woonbelevingsonderzoek Gemeente Emmen 2001*. Emmen: Gemeente Emmen.
- Lange, E. (2005). *Van houseparty tot klompendans. Een onderzoek onder 1400 Drenten naar kunst- en cultuurparticipatie*. Assen: Bestuurscommissie OCWZ Provincie Drenthe.
- Marktplan Adviesgroep. (2006). *Het imago van Drenthe. Drenthe door de bril van de Nederlandse consument*. Assen: Provincie Drenthe.
- Ministerie van VROM. (2002). *Woningbehoefte onderzoek 2002. Vragenlijst*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.
- Ministerie van VROM. (2004). *Tussen woning en wijk. Een straattypologie voor Nederland*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.
- Ministerie van VROM. (2006). *Dossier WoON*. Geraadpleegd op 3 november 2006 van www.vrom.nl/woon.

Nirov. (2005). *Leefstijlen in de praktijk* (cursusmateriaal). Nirov- meerjarenprogramma Wonen i.s.m. KAW architecten en adviseurs.

Otter, H.J. den en H.R. Heida. (2005). *Primos Prognose 2005. De toekomstige ontwikkeling van bevolking, huishoudens en woningbehoefte*. Delft: ABF Research.

PLAN Terra. (2003). *De kwaliteit van de Nederlandse woning en woonomgeving rond de millenniumwisseling. Basisrapportage Kwalitatieve Woningregistratie 2000*. Den Haag: Ministerie van VROM. Den Haag.

Provincie bespreekt woonplannen gemeenten. Extra woningen met wonen en zorg in Drenthe. *Hoogeveensche Courant*, 22 september 2006.

Provincie Drenthe. (2004). *Provinciaal Omgevingsplan 2004*. Geraadpleegd op 4 september 2006 van www.drenthe.nl/wonen/pdf/pop/POP-II-gedrukt.pdf.

Provincie Drenthe. (2006). *Provinciale Woningbouwmonitor 2006*. Geraadpleegd op 4 september 2006 van www.drenthe.nl/wonen/woningbouwmonitor.

Rigter, M. J.C. (2005). *Wonen met zorg en welzijn*. Assen: Bestuurscommissie OCWZ Provincie Drenthe.

Rigter, M. J.C. (2006). *Werkconferentie Onderzoek en Beleid: Van beleidsvraag naar onderzoeksvraag. Verslag van de werkconferentie Onderzoek en Beleid, 7 juni 2006*. Assen: Bestuurscommissie OCWZ Provincie Drenthe.

Rijke zieken uit de hele wereld vertroeteld in Valkenburg. *Dagblad van het Noorden*, 3 juni 2006.

Schellekens, M. (1995). *Vragenlijst woonbeleving*. Amsterdam: RIGO Research en Advies BV.

S&RO, Stedebouw & Ruimtelijke Ordening. (2002). 83^e jaargang, nummer 6. Den Haag: Nirov. ISSN 1384-6531.

Steenbergen, R.A. (2000). *Woningmarktmonitor 1999/ 2000 Gemeente en regio 's Hertogenbosch*. 's Hertogenbosch: O&S.

TNS NIPO. (2005). *Het ondernemingsklimaat in uw gemeente. Brochure 'Benchmark Gemeentelijke Ondernemingsklimaat' 0-meting*. Amsterdam: TNS NIPO.

Wit-Ybema, L. de (2001). *Beleidsnota Wonen, november 2001*. Geraadpleegd op 14 juli 2006 van www.drenthe.nl/wonen/pdf/wonen-nota2001.pdf.

Witt, J. de en J. Tuinstra. (2006). *Leefbaarheid op het Drentse platteland. Een inventarisatie*. Assen: Bestuurscommissie OCWZ Provincie Drenthe.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Responsoverzicht

Responsoverzicht Drents Panel

Achtergrondkenmerk	respons, absoluut	respons, procentueel
<i>leeftijd</i>		
12 t/m 29 jr.	358	21
30 t/m 49 jr.	484	29
50 t/m 64 jr.	467	28
65+	388	23
<i>geslacht</i>		
man	798	47
vrouw	899	53
<i>regio</i>		
midden Drenthe	450	27
zuidoost Drenthe	565	33
zuidwest Drenthe	481	28
noord Drenthe	201	12
<i>opleidingsniveau</i>		
laag opgeleid	382	23
gemiddeld	885	52
hoog opgeleid	429	25
TOTAAL	1697	100%

In totaal hebben 1697 respondenten de vragenlijst volledig en correct ingevuld. De door ons a-select gekozen deelnemers konden op twee manieren meedoen. Schriftelijk via de post of digitaal via internet. Met name jongeren en hoog opgeleiden maakten veelvuldig gebruik van internet. Met behulp van 1697 respondenten kan een prima beeld worden geschetst van de mening van de 'gemiddelde Drent'. Dit geschetste beeld is echter niet genoeg om een representatief beeld te geven. Om deze reden wordt gebruik gemaakt van correctiefactoren. Deze correctie is toegepast op de drie meest belangrijke achtergrondkenmerken. Deze variabelen zijn de 'verhouding man/vrouw', 'leeftijd' en de 'woongemeente van de respondenten'. Op deze manier zijn de Drentse panelresultaten wel representatief voor een gemiddeld Drents cijfer. Uiteraard blijft het ook mogelijk om analyses op doelgroepniveau te presenteren.

Bijlage 2 Nauwkeurigheid, betrouwbaarheid en representativiteit van de gegevens

Bij steekproefonderzoek wordt vaak gebruik gemaakt van *betrouwbaarheidsintervallen* in combinatie met *nauwkeurigheidsmarges*. Wat betekenen deze termen?

Nauwkeurigheid:

Elke steekproef geeft afwijkingen ten opzichte van de werkelijkheid. Dat wil zeggen dat als uit ons onderzoek onder 1697 Drenten blijkt dat bijvoorbeeld 90% Drenthe een mooie provincie vindt, het percentage in werkelijkheid (als alle Drenten ondervraagd zou worden) tussen de 88,6% en 91,4% ligt. Dit is de (on)nauwkeurigheidsmarge. Door het grote aantal respondenten is in ons onderzoek de nauwkeurigheid hoog.

Betrouwbaarheid:

In onderzoek worden de marges over het algemeen berekend op 95%-betrouwbaarheidsniveau. Dit houdt in dat een onderzoeksuitkomst in 19 van de 20 gevallen conform de realiteit is. Dat zegt dus niet iets over de nauwkeurigheid op zich, alleen over de mate van betrouwbaarheid. In ons geval zou dit betekenen: met een betrouwbaarheid van 95% kunnen we zeggen dat het gevonden percentage van 90% in werkelijkheid tussen 88,4% en 91,6% ligt. In dit onderzoek wordt door het grote aantal deelnemers zelfs gewerkt met een nog hogere betrouwbaarheid, namelijk 98%.

Een illustratief voorbeeld van een nauwkeurige maar onbetrouwbare uitspraak:

“morgenmiddag wordt het 6 graden”. Een voorbeeld van een onnauwkeurige, maar betrouwbare uitspraak: “morgen wordt het tussen de -10 en +20 graden”.

Extra maatregelen ten behoeve van de representativiteit:

1. Bij de analyses wordt gebruik gemaakt van weging voor sociaal demografische kenmerken. Hierdoor wordt een correctie toegepast voor groepen burgers die in de steekproef onder- of oververtegenwoordigd zijn.
2. Doordat burgers zich niet zelf kunnen aanmelden als deelnemer van het Drents Panel maar a-select door ons zijn benaderd, wordt de representativiteit sterk verhoogd.
3. Burgers kunnen schriftelijk maar ook via internet deelnemen aan het Drents Panel. Dit zorgt er voor dat de deelname onder alle bevolkingsgroepen hoog is.
4. Deelnemers krijgen geen financiële vergoeding voor deelname aan het Drents Panel. Dit komt de deelname en de kwaliteit van het panel en de antwoorden ten goede.

Bijlage 3 Meest aantrekkelijke/onderscheidende aspecten van wonen en leven in Drenthe, naar leeftijdscategorie

leeftijdsklasse 12 - 29 jaar

leef- of woonaspect	aantal keer genoemd
rust	218
natuur/groen	142
ruimte	140
vriendelijkheid/gezelligheid	44
gemoedelijkheid	38
veiligheid	27
weinig/geen files	21
omgang met / kennen van buren/dorpsbewoners	20
omgeving	17
mentaliteit	14
betaalbaar wonen / goedkopere woningen	13
vrij(heid)	10
weinig agressie/criminaliteit	9
minder gehaast/stress	9
bereikbaarheid	8
schone lucht/omgeving	8
minder verkeer	7
alles in de buurt	7
recreatiemogelijkheden	5
familie/vrienden	4
alle/veel voorzieningen	4
geen vergelijk / altijd gewoond	3
minder allochtonen	3
kindvriendelijkheid	3
kleinschaligheid	3
winkels	2
cultuur	2

leeftijdsklasse 30 - 49 jaar

leef- of woonaspect	aantal keer genoemd
ruimte	222
natuur/groen	142
rust	104
gemoedelijkheid	91
veiligheid	49
weinig/geen files	33
betaalbaar wonen / goedkopere woningen	26
kindvriendelijkheid	18
vriendelijkheid/gezelligheid	17
vrijheid	17
omgang met / kennen van burendorpsbewoners	16
omgeving (rustig, landelijk, mooi)	15
weinig agressie/criminaliteit	15
geen vergelijking / altijd gewoond	14
minder gehaast/stress	12
minder verkeer	10
sociale controle	10
schone lucht/omgeving	9
familie/vrienden	8
wandel- en fietspaden	8
mentaliteit	7
alle/veel voorzieningen	5
mentaliteit (nuchter)	3
cultuur	2

leeftijdsklasse 50- 64 jaar

leef- of woonaspect	aantal keer genoemd
rust	260
ruimte	204
natuur/groen	144
gemoedelijkheid	71
weinig/geen files	30
veiligheid	26
wandel- en fietspaden/routes	26
minder gehaast/stress	22
betaalbaar wonen / goedkopere woningen	21
sociale contacten / kennen van burenen/dorpsbewoners	21
vrij(heid)	17
schone lucht/omgeving	14
vriendelijkheid/gezelligheid	13
omgeving	10
kleinschaligheid	8
mentaliteit	7
geen vergelijking/altijd gewoond	7
minder verkeer	5
alle/veel voorzieningen	4
weinig agressie/criminaliteit	4
sociale controle	4
familie/vrienden	2
bereikbaarheid	2

leeftijdsklasse 65 jaar en ouder

leef- of woonaspect	aantal keer genoemd
rust	192
ruimte	144
natuur/groen/landelijke omgeving	91
gemoedelijkheid	54
weinig/geen files	23
soc. contacten / omgang met buren	20
wandel- en fietspaden/routes	20
veiligheid	18
vriendelijkheid/gezelligheid	17
minder gehaast/stress	15
geen vergelijking / altijd gewoond	11
schone lucht/omgeving	10
recreatiemogelijkheden	8
omgeving	3
betaalbaar wonen	3
vrij(heid)	3
alles in de buurt	3
winkels	2
alle/veel voorzieningen	2
weinig agressie/criminaliteit	2
minder verkeer	2
bereikbaarheid	2
minder import van allochtonen	2
sociale controle	2
kleinschaligheid	2

Bijlage 4 Meest onbekende, ondergewaardeerde kwaliteiten van de leef- en woonprovincie Drenthe, naar leeftijdscategorie

Minder bekende leef- en woonkwaliteiten

leeftijdsklasse 12- 29 jaar

Aspecten	Aantal keren genoemd
mensen (vriendelijkheid, sociaal karakter, gastvrijheid, mentaliteit)	79
geen files, minder druk verkeer	13
kleine/oude Drentse dorpen/boerderijen	11
hunebedden	9
TT	8
dialect/Drentse taal	8
fietspaden/routes	5
attracties (TT, dierentuin, Shakespeare)	5
bossen/heide	4
kleinschaligheid	2

Minder bekende leef- en woonkwaliteiten

leeftijdsklasse 30-49 jaar

Aspecten	Aantal keren genoemd
mensen (gemoedelijkheid, vriendelijkheid, behulpzaamheid, sociaal karakter, kent elkaar, nuchterheid, mentaliteit)	78
wandel- en fietspaden/routes	19
kleine/oude Drentse dorpen/boerderijen	19
geen files, minder verkeer	16
attracties (dierentuin, Ellert & Brammert, Orvelte, Boomkroonpad, verkeerspark)	13
kleinschaligheid	9
TT	6
hunebedden	6
dialect/Drentse taal	5
bossen/heide	5
(echt) donker 's nachts	2

Minder bekende leef- en woonkwaliteiten

leeftijdsklasse 50-64 jaar

Aspecten	Aantal keren genoemd
mensen (gemoedelijkheid, gastvrijheid, vriendelijkheid, nuchterheid, noaberplicht)	69
wandel- en fietspaden/routes	28
kleine/oude Drentse dorpen/boerderijen/kerken	25
weinig files, minder verkeer	20
bossen, heidevelden, schapen	15
attracties (fietsvierdaagse, dierentuin, Orvelte, Asser museum, molen Roderwolde, Tamboer, vliegveld, ijsbaan)	12
kleinschaligheid	11
dialect/Drentse taal	7
hunebedden	6
redelijk/(echt) donker 's nachts	4
TT	2

Minder bekende leef- en woonkwaliteiten

leeftijdsklasse 65 jaar en ouder

Aspecten	Aantal keren genoemd
mensen (omgang)	33
wandel- en fietspaden/routes	26
kleine/oude Drentse dorpen/boerderijen/kerken	23
bossen, heidevelden, schapen	16
weinig files, minder verkeer	7
hunebedden	5
attracties (Asser museum)	5
kleinschaligheid	5
Drentse taal/dialect	3
TT	2

Bijlage 5 Ideeënlĳst met onderscheidende mogelijkheden voor Drenthe⁸

(deel 1/4)

aanleggen wandel- en fietsknooppunten
aantrekken van zeer exclusieve winkels
achterstand als fietsprovincie wegwerken
afschaffen gemeentelijke belastingen
alle (dorps)wegen terugbrengen in oude staat met klinkers
alle bossen en natuur autovrij maken
alle dorpskernen 30-km zones van maken
alle fiets- en voetpaden verlichten
alle geplande hoogbouw verbieden
alle nieuwe huizen verplicht in oude stijl bouwen
alleen niet-Drenten toelaten die in Drenthe werken
'autochtone' Drenten voorrang geven bij nieuwe woningen/kavels
bermen niet meer maaien
betaalbare nieuwbouwwoningen voor middenklasse
beter openbaar vervoer in dorpen
betere pr-voeren, rest zo laten
betere verbinding met westen van het land
bouwmogelijkheden om ouders bij kind te laten wonen, uitbreiden
burgervriendelijke gemeenten worden (vrije gemeenten)
creëren van veel parttime banen
de hoofdstad van Drenthe opknappen
dorpen authentiek aanzicht geven (bijv. winkelpuien in oude staat)
dorpen dorpen laten
dorpsvoorzieningen behouden
Drenten cursus ruimdenkendheid aanbieden
Drenthe drugsvrij maken
Drenthe een exclusieve toeristenprovincie maken (duur)
Drenthe internetprovincie
Drenthe moet staan voor echte kwaliteit.
Drenthe mountainbikeprovincie
Drenthe nog meer bebossen, met name in zuid-oost D. Kwaliteit verbeteren
Drenthe schoonste provincie maken en dit uitdragen
Drenthe, gratis parkeerprovincie
Drenthe; ruitersprovincie
Drentse achterdocht laten varen
duurzame energieprovincie realiseren
Eelde meer laten concurreren met Schiphol
een groot hek om Drenthe plaatsen. (is tevens de beste reclame).
eigen kwaliteiten benutten, de rest niet achterna lopen
elke week ergens een Drenthe-feest
extra ijsbaan; schaatsprovincie
fietspaden hoger op agenda zetten dan autowegen
geen kilometerheffing in Drenthe
geen nieuwe industrieterreinen

⁸ Alle ideeën worden één keer vermeld, ook als ze door meer dan één persoon zijn genoemd.

Ideeënlijst onderscheidende mogelijkheden voor Drenthe

(deel 2/4)

geld van de steden naar de dorpen
geluidsoverlast aanpakken
goedkopere instapwoningen
gratis ov-fietsen bij bus-treinhalt plaatsen (de groene fiets)
gratis grofvuil kunnen storten
gratis openbaar vervoer in Drenthe
groeisyndroom kritisch ebschouwen
groot multifunctioneel concertstadion bouwen
groot uitgaansgebied
grote winkels/warenhuizen langs de snelweg
het vak Drents op scholen invoeren
het westen niet proberen te kopiëren.
hogere kwaliteit ouderenvoorzieningen
HSL-Noord: Emmen-Assen-Groningen-Leeuwarden
ideeën van boeren uitwerken
iedereen aanmoedigen om ABN te spreken
iedereen respect bijbrengen
imago bejaardenprovincie veranderen
investeren en profileren als vakantieprovincie
intercitybuslijn Emmen-Assen
i.p.v. ééndaagse sportactiviteiten geld in duurzame effecten steken (paden, sporthallen ed)
jongeren behouden, door werk en woning aanbieden
kanalen toeristisch maken
kind- en jongvriendelijker maken. De rest volgt vanzelf
kleine dorpen bereikbaar houden met ov
laagvliegroutes buiten Drenthe houden
landbouwers omscholen tot natuurbeheerders
landschap door boeren laten onderhouden i.p.v. door gemeente/provincie
legaliseren geheime zenders
lichtoverlast terugdringen
maak van Drenthe een biologische provincie. natuur, toerisme en boeren zijn er mee
gebaat
maken van hondenpoepvrije provincie
meer bloemen in de straten
meer discotheken
meer eigen regels, minder regels uit het westen
meer gehandicaptenvoorzieningen
meer investeren in de kwaliteiten, eigenwijs eigen weg volgen
meer jeugdvoorzieningen
meer monumentenzorg
meer opleidingsmogelijkheden realiseren
meer scholen in kleine dorpen
meer specifiek aangepaste ouderenwoningen
meer sportvoorzieningen
meer starterswoningen buiten de dorpskernen
meer theater
meer werkgelegenheid voor schoolverlaters aanbieden
meer winkelgelegenheid

Ideeënlijst onderscheidende mogelijkheden voor Drenthe

(deel 3/4)

meer winkelmogelijkheden
meer zorg aan het Drentse bos
minder ambtenaren
minder grootschalige natuur
minder inspelen op ouderen, meer op werkende klasse
minder saai maken voor jongeren
minder veebedrijven i.v.m. stank en muggenoverlast
natuurgebieden niet commercieel maken
natuurgebieden toeristenluw houden/maken
niet alles willen doen, keuzes maken en daar enorm op investeren
niets aan doen, gewoon zo laten
niets veranderen, meer reclame
niet-stimuleren grote evenementen
nieuwe dorpen bouwen i.p.v. uitbreiden huidige steden
nieuwe stad voor jongeren bouwen
nieuwelingen enkel in stad laten wonen
nieuwelingen verplicht betrekken bij Drentse taal en cultuur
onaantrekkelijker maken voor niet-Drenten
ondernemersinitiatieven stimuleren en subsidiëren
ondernemersklimaat sterk verbeteren
op zondag meer activiteiten
opheffen effecten ruilverkaveling
opkrikken van al die betekenisloze pulledagen
oubollig imago kwijtraken
ouderensport realiseren
principekwestie van maken: Drenthe filevrij (iedereen in file een gratis buskaartje geven)
profilieren met meer groen
projectbouw afschaffen
provinciaal geld niet in topsport (wk-atletiek, vuelta etc) steken maar in breedtesport.
provinciale aandacht voor ouderenhogeschool
randstadverbinding vanuit Emmen
realiseren van overheidsinstellingen en banken in dorpen
regelmatig grote concerten geven
rijke mensen naar Drenthe lokken
rondwegen om dorpen aanleggen
rtv Drenthe op de schotel
rustgebieden realiseren (zonder auto's, lawaai ed.)
snelweg Emmen-Groningen
stankoverlast beperken
steden binnen noorden beter met elkaar verbinden (trein/snelweg)
subsidies om oude vervallen boerderijen op te knappen
supermarkten in kleine dorpen subsidiëren
treinverbinding Emmen-Assen-Groningen
trotsheid uitstralen en -dragen
universiteit in Drenthe opzetten
veel aantrekkelijker maken om te fietsen
veel meer algemene voorzieningen

Ideëenlijst onderscheidende mogelijkheden voor Drenthe

(deel 4/4)

verbinding binnen noorden verbeteren i.p.v. richting westen
verbinding/contact met westen van Duitsland verbeteren
verbod op bouwen in buitengebieden
verkeersdrempels verwijderen
verkeersprobleem Zwolle-Meppel oplossen
verkleinen van scholen
verplichte inburgeringscursus niet-Drenten
vooral nieuwe dingen laten
voorop lopen met kwaliteit fietspaden
vrije vestiging in iedere gemeente
vrijheid bij bouwen van woning
waterrecreatie promoten en verbeteren
witte bebouwing verbieden, beter aansluiten in landschap.
woonwijken inrichten die specifiek gericht zijn op ouderen
zuiniger zijn op onze geweldige cultuur
zwaardere geluidseisen (verkeer)
zware industrie kwijtraken (is tevens beste reclame)
zwerfvuil/vandalisme veel harder aanpakken